

УДК 336.717.061

JEL Classification: G21, E52

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2019-3.75-4.76.19>

С.Д. Лучик, д.е.н., професор,

<http://orcid.org/0000-0003-0757-1140>

Х. Д. Ткачук, А. А. Шведик,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Чернівці

КРЕДИТНІ І ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ: ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Анотація

У статті оцінено і проаналізовано вплив кредитного і депозитного портфелів на фінансову результативність діяльності українських банків за період з 2015 р. по вересень 2019 р. Досліджено динаміку фінансових результатів банків. Проаналізовано обсяг, динаміку і структуру кредитного портфелю банків України. Здійснена оцінка ресурсного потенціалу вітчизняних банків, проаналізовано їх депозитний портфель. Запропоновано напрями удосконалення депозитної і кредитної політики вітчизняних банків з метою покращення ефективності їх діяльності, підвищення надійності, ліквідності та стабільності.

Ключові слова: фінансовий результат, активи, пасиви, кредит, депозит, ефективність, стабільність.

Svitlana Luchyk, Doctor of Economic Science, Professor,

<http://orcid.org/0000-0003-0757-1140>

Khrystyna Tkachuk, Alona Shvedyk,

Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE,

Chernivtsi

BANK CREDIT AND DEPOSIT OPERATIONS: IMPACT ON FINANCIAL RESULTS

Summary

The impact of credit and deposit portfolios on the financial performance of Ukrainian banks for the period from 2015 to September 2019 is evaluated and analyzed. The theoretical aspects of the definition of such terms as "income", "expenses", "financial result", "credit" and "deposit" are summarized. The analysis of formation of financial results of banks of Ukraine is carried out and their dynamics is investigated.

Assets of Ukrainian banks are investigated, positive dynamics of growth of total assets during 2018-2019 are determined. It is established that the net assets of banks are characterized by

much lower volumes, especially in 2019. The influence of NBU discount rate on the formation of the value of loans in the financial market is determined. The volume, dynamics and structure of credit portfolio of Ukrainian banks have been analyzed. Particular attention is paid to determining the origin of problem (inactive) loans, the reasons for their occurrence and the current state of legislative regulation.

The resource potential of Ukrainian banks is determined, the necessity of possessing sufficient resources to support the needs of credit subjects is substantiated. The structure of banks liabilities is analyzed. Positive dynamics of bank capital growth were determined. Borrowed and lent funds are analyzed. Approaches to forming the deposit portfolio of banks have been determined. The analysis and assessment of deposits attracted by deposit-taking corporations are broken down by economic sectors and by maturity. Examples of banks that attracted the largest amounts of deposits in September 2019 are given.

The comparative analysis of the credit and deposit portfolio of Ukrainian banks for the period from 2015 to September 2019 is conducted. Excess of loans over deposits is revealed, but there is also a gradual reduction of the gap between them. Recommendations are offered to improve the instruments for the settlement of problematic debt of banks in order to reduce and improve the financial performance and reliability of banking system. Proposals have been made to improve the deposit policy of domestic banks in order to increase their liquidity and stability.

Keywords: financial result, assets, liabilities, credit, deposit, efficiency, stability.

Постановка проблеми. В сучасних умовах економічного розвитку суб'єктів господарювання питання фінансових результатів в бухгалтерському обліку вважається одним із ключових при здійсненні господарської діяльності, так як фінансовий результат є основним підсумковим показником. Результативність діяльності відображається у фінансово-економічних показниках, які найбільш точно характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання та дають уявлення про економічний потенціал його розвитку. Позитивний фінансовий результат виступає своєрідним індикатором та критерієм успішності управління підприємством.

Ефективність діяльності банку безпосередньо пов'язана з його здатністю отримувати прибуток, а тому обсяги прибутку хвилюють акціонерів, вкладників, персоналу банківської установи. Це запорука їх фінансового добробуту. Також у прибутку банку зацікавлена держава, оскільки банк є платником податку на прибуток до бюджету. Отже, прибуток забезпечує інтереси держави, власників, клієнтів і персоналу банків.

Проте, одним з найважливіших і складних завдань, що постає перед сучасним менеджментом банку, полягає у пошуку нових шляхів забезпечення прибутковості діяльності установ в сучасних умовах підвищених ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам впливу кредитного і депозитного портфелю на формування фінансових результатів діяльності банків присвячували свої праці багато провідних вітчизняних учених, зокрема О. Барановський, О. Васюренко, О. Дзюблук, А. Герасимович, В. Коваленко, В. Колесніков, А. Мороз, А. Олійник, Т. Смовженко та багато інших. Однак незважаючи на вагомі досягнення в цій галузі обрана тема дослідження в сучасних умовах у нашій економіці набуває особливої актуальності в умовах планування діяльності банків, формування і адаптації їх кредитної та депозитної політики, ризик-менеджменту.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження кредитних і депозитних операцій, які здійснюються банками України, та визначення їх впливу на динаміку основних показників фінансової результативності банків в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу. Фінансові результати діяльності банку – це прибуток чи збиток, що утворюється як різниця між доходами і витратами, і призводить до збільшення чи зменшення капіталу в результаті фінансово-господарської діяльності банку. Будучи кінцевим фінансовим результатом, величина отриманого банком прибутку або збитку відображає результати всіх видів його діяльності, всіх його активних та пасивних операцій. Прибуток забезпечує формування фондів резервів на випадок непередбачуваних збитків, можливих у банківській справі; стимулює діяльність управлінського персоналу щодо вдосконалення роботи банку, зниження витрат та підвищення конкурентоспроможності [1].

Фінансовий стан банківської установи характеризується такими показниками, як доходи, витрати, прибуток (збиток) – різниця між доходами і витратами, чистий прибуток – після сплати податку. З метою виявлення резервів зростання прибутковості банківської діяльності як джерела формування банківського капіталу, що забезпечує стабільність фінансового стану банківської установи, здійснюється комплексний аналіз її доходів і витрат [2].

Згідно правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затверджених Постановою Правління Національного банку України 27.02.2018 №17, доходом вважається збільшення економічних вигід

протягом звітнього періоду у формі надходжень чи поліпшення активів або зменшення зобов'язань, результатом чого є збільшення власного капіталу, за винятком збільшення, пов'язаного з внесками учасників. Витратами є зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам [3].

Банк визнає доходи і витрати за кожним видом діяльності: операційної, інвестиційної, фінансової. За операційною діяльністю виникають такі доходи і витрати: процентні, комісійні, прибутки (збитки) від торговельних операцій, дохід у вигляді дивідендів, витрати на формування спеціальних резервів банку, доходи від повернення раніше списаних активів, інші операційні доходи і витрати, загальні адміністративні витрати, податок на прибуток, непередбачені доходи і витрати.

За результатом інвестиційної діяльності банк визнає: доходи (витрати) за операціями з реалізації (придбання) інвестиційних цінних паперів, доходи (витрати) за операціями зі збільшення (зменшення) інвестицій у дочірні установи, доходи (витрати) від реалізації (придбання) основних засобів та нематеріальних активів.

За результатами операцій, пов'язаних із фінансовою діяльністю, банк визнає: доходи (витрати) за операціями з цінними паперами власного боргу, доходи (витрати) за субординованим боргом, дивіденди, сплачені протягом звітнього періоду, доходи за результатами випуску інструментів власного капіталу

На початок 2019 року в Україні працювало 77 платоспроможних банків, чисті активи яких розподілялись таким чином: 34,0% - державні банки, 20,7% - Приватбанк, 30,4% - іноземні, 14,8% - приватні банки.

Динаміка фінансових результатів банків України представлена в табл. 1.

Аналіз фінансових результатів банківського сектору України (табл. 1) свідчать про покращення ситуації у 2018-2019 рр. порівняно з періодом 2015-2017 рр.

Чисті процентні доходи банківського сектору найбільше зростали у 2017-2018 рр. У 2018 р. процентні доходи становили 73 млрд грн. Квартальні показники 2019 р. також свідчать про збереження тенденцій

збільшення чистих процентних доходів. Динаміка чистих комісійних доходів теж позитивна. У 2018 р. збільшення відбулось на 37,5% порівняно з 2017 р. і у 2018 р. чисті комісійні доходи склали 37,8 млрд грн. Відрахування в резерви значно зменшились. Якщо у 2016 р. цей показник склав 198,3 млрд. грн., то у 2018 р. лише 23,8 млрд грн. В цілому чистий прибуток був фінансовим результатом у 2012-2014 рр., а також у 2018 р. і склав при цьому 22,3 млрд грн. Всі три квартали 2019 р. мав місце чистий прибуток у сумі 12,9 млрд грн, 18,1 млрд грн і 17,3 млрд грн відповідно.

Таблиця 1

Динаміка фінансових результатів банків України, млрд грн

Показник	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	Станом на 01.04. 2019р.	Станом на 01.07. 2019р.	Станом на 01.10. 2019р.
Чисті процентні доходи	49,2	49,1	52,2	39,1	44,2	53,0	73,0	19,5	19,8	20,1
Чисті комісійні доходи	18,1	21,0	23,1	22,6	24,2	27,5	37,8	10,0	10,8	11,5
Відрахування в резерви	22,3	28,0	84,4	114,5	198,3	49,2	23,8	4,7	1,7	1,9
Чистий прибуток/збиток	6,0	1,4	33,1	-66,6	-159,4	-26,5	22,3	12,9	18,1	17,3

Джерело: [4].

Отже, чистий прибуток банківського сектору за січень – вересень 2019 р. становив 48,4 млрд грн, що у 4,4 рази більше, ніж за аналогічний період 2018 р. Із 76 діючих банків прибутковими були 66 установ, прибуток яких становив 49,6 млрд грн. Відрахування до резервів сектору були на 58,2% нижчими, ніж за дев'ять місяців минулого року. Серед банків із суттєвими відрахуваннями в резерви були два держбанки та один банк з російським капіталом.

Дані рис. 1 свідчать про динамічне зростання загальних активів банківських установ в Україні. У 2019 р. спостерігаються деякі коливання, проте на кінець третього кварталу відбулось збільшення активів до суми 1374 млрд грн.

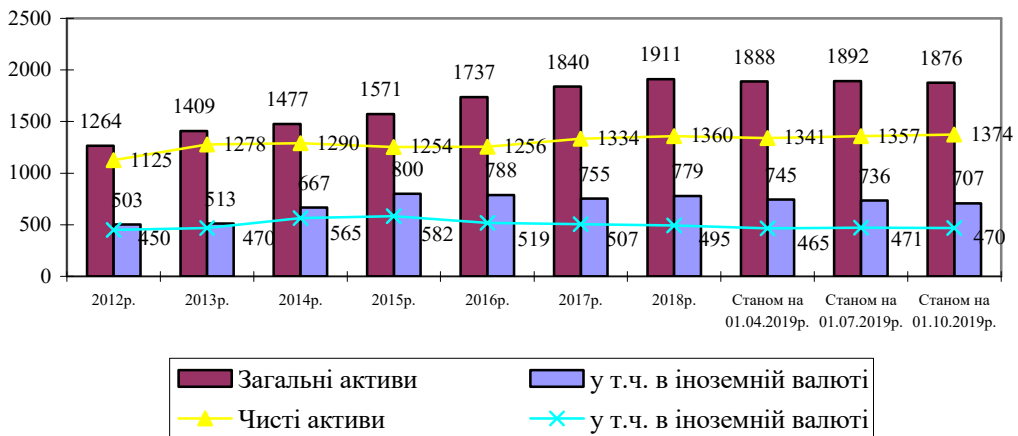

Рис. 1. Динаміка активів банків України, млрд грн

Джерело: [4].

Щодо обсягів чистих активів, то найвищий показник був відмічений у 2015 р. – 800 млрд грн. В наступний період відбувалось певне зниження і на кінець третього кварталу 2019 р. показник становив 707 млрд грн.

Розмір прибутку банківської установи залежить від її доходу, який у свою чергу залежить насамперед від обсягу кредитних вкладень та інвестицій, розміру відсоткової ставки за наданими кредитами та розміру і структури активів банківської установи [5]. Кредити є невід’ємною частиною грошово-кредитної політики, яку проводить Національний банк України для підтримки стабільності грошової одиниці, а також розвитку економіки країни. Кредитний портфель банків України в динаміці представлено у табл. 2.

Дані табл. 2 свідчать про збільшення в останні роки кредитного портфелю в активах банків України. У 2018 р. його частка склала 82,3% від активів банків. У 2019 р. є певні коливання і найменший показник зафіксовано станом на 01.10.2019 р. - 1051680 млн грн, або 76,6%.

Частка кредитів суб’єктам господарювання в загальній сумі чистих активів банківського сектору України зменшилась за період 2015-2018 рр. з 48,9 до 34,7%. На кінець третього кварталу 2019 р. їх частка зменшилась до 31,3%. Кредити фізичним особам поступово збільшувались з 7,7% в загальній сумі чистих активів (2015 р.) до 8,4% (2018 р.). У 2019 р. їх частка продовжувала збільшуватись: у I кварталі – 8,9%, II кварталі – 9,3%, III кварталі – 9,8%.

Кредитний портфель банків України

Показник	2015	2016	2017	2018	Станом на 01.04.19	Станом на 01.07.19	Станом на 01.10.19
Активи, млн грн.	1254385	1256299	1333831	1359703	1341271	1357333	1373584
Кредитний портфель, млн грн.	1009768	1005923	1036745	1118860	1099595	1089708	1051680
Частка кредитного портфелю в активах, %	80,5	80,1	77,7	82,3	82,0	80,3	76,6

Джерело: [4].

На рис. 2 представлено валові і чисті кредити, видані банківським сектором України суб'єктам господарювання і фізичним особам за 2012-2018 рр. і за три квартали 2019 р.

Згідно даних рис. 2 обсяги виданих валових кредитів банками України суб'єктам господарювання поступово збільшувались. Так, у 2012 р. їх сума складала 634 млрд грн, а у 2018 р. – 919 млрд грн, у тому числі в іноземній валюті – 460 млрд грн.

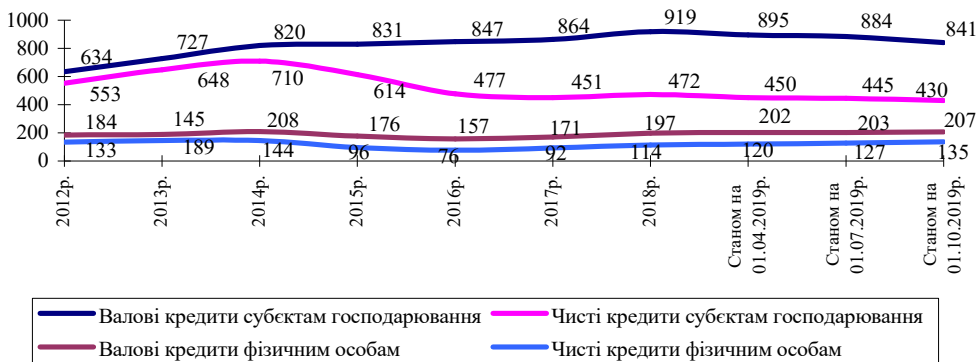

Рис. 2. Динаміка валових і чистих кредитів, наданих суб'єктам господарювання і фізичним особам, млрд грн

Джерело: [4].

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Щодо чистих кредитів, то тут збільшення сум було відмічено з 2012-2014 рр., а з 2015 р. до теперішнього часу мало місце зниження і у 2018 р. їх загальна сума склала 472 млрд грн. У 2019 р. тенденції спостерігались і у III кварталі їх сума склала 430 млрд грн. Чисті гривневі кредити суб'єктам господарювання зросли за останній звітний квартал на 1,5% за рахунок активності державних, крім Приватбанку, банків (+6,3%) та приватних банків (+3,8%).

Видані валові кредити фізичним особам протягом всього періоду дослідження коливались приблизно в одному діапазоні. Найбільше значення було відмічено у 2014 р. 208 млрд грн. У 2018 р. відбулось зменшення до суми 197 млрд грн, а у 2019 р. відмічено поступове збільшення до 207 млрд грн. (III кв. 2019 р.). Найменше значення чистих кредитів, виданих фізичним особам, було досягнуто у 2016 р. і склало 76 млрд грн. З цього року відмічено поступове зростання показника до 114 млрд грн у 2018 р. і становило 120, 127 і 135 млрд грн відповідно у I, II і III кварталах 2019 р. Найактивнішими були приватні та іноземні банки: у них кредитні портфелі зросли на 11,0% та 7,9% відповідно.

Одним з головних інструментів, за допомогою якого НБУ впливає на вартість кредитів на фінансовому ринку, є облікова ставка. Чим вища ставка, тим дорожчі для банків позики рефінансування та банківські кредити для позичальників, тим менше вони оформляють позик. В період макроекономічної нестабільності в країні та посилення інфляції відбувається підвищення облікової ставки, що свідчить про ризики кредитування, тому ціна на гроші в економіці зростає. При зменшенні інфляції та поліпшенні макроекономічної ситуації облікова ставка зазвичай знижується і це спричиняє поступове здешевлення депозитів та кредитів. З 2015 року по сучасний період облікова ставка НБУ значно коливалась. У 2015 р. відбувся скачок з 14% до 30% (04.03.2015р. - 27.08.2015 р.). Далі спостерігалось поступове зниження показника до значення 12,54% (26.05.2017 р. - 26.10.2017 р.).

У 2018 р. НБУ чотири рази підвищував облікову ставку з 14,5% до 18% річних. Протягом 2019 р. навпаки відбувалось зниження показника до 13,5% (з 13.12.2019 р.). Такі тенденції свідчать про стабілізацію ситуації в країні і про появу можливостей для здешевлення кредитних ресурсів.

Слід відмітити, що в Україні банківська система функціонує у складних соціально-економічних умовах невизначеності, за яких в банках може

виникати проблемна заборгованість за наданими кредитами та можливий перехід їх у стан проблемних. Зростання частки проблемних кредитів впливає на ліквідність банку, що може в подальшому призвести до банкрутства фінансової установи. Згідно з рекомендаціями МВФ, кредити вважають недіючими, якщо сплата основної суми та процентів за ними прострочені: 1) на три місяці (90 днів) або більше; 2) менше ніж на 90 днів, проте відповідно до національних норм нагляду вважається, що обслуговування такого кредиту є «слабким» або «незадовільним».

Частка проблемних кредитів в Україні постійно перевищує 50% від загального обсягу. За 2017-2018 рр. тенденції дещо покращились. Якщо на кінець 2017 р. цей показник становив 54,5%, на кінець 2018 р. – 52,9%, то станом на 1 жовтня 2019 р. проблемних кредитів у банківській системі було 48,9%. В розрізі категорій банківських установ ситуація така. Продовжується залишатись високою частка непрацюючих кредитів у банках з державною часткою. Якщо на початок 2018 р. цей показник дорівнював 71,1%, у тому числі в ПАТ КБ «Приватбанк» - 87,6%, то станом на 01.10.19 р. ці частки дорівнювали 63,7 і 80,7% відповідно. Якщо не враховувати показники Приватбанку, то непрацюючі кредити в банках з державною часткою станом на 01.10.19 р. склали 48,4%. У структурі кредитного портфеля державних банків головним складником є корпоративна заборгованість – на неї припадає до 70%. Основні боржники – це великі холдингові компанії або політично пов'язані особи. Ці борги не продаються, адже немає ефективного та прозорого механізму їх продажу. Тож не дивно, що державні банки показали себе вкрай неефективними в роботі з позичальниками [6, с. 185]. Значно краща ситуація в банках, які входять до іноземних банківських груп, а також у приватних банках. Якщо станом на 01.01.2018 р. проблемні кредити в іноземних банківських групах склали 41,0%, в банках з приватним капіталом – 24,1%, то станом на 01.10.2019 р. ці показники склали 34,1% і 20,1% відповідно.

- За даними фінансової групи ICU, і номінальна, і реальна ставки в Україні – одні з найвищих у світі. Вищі номінальні облікові ставки встановлені лише в Узбекистані та Гані (16%). У липні регулятор уперше опублікував середньостроковий прогноз зміни ключової ставки. Згідно з ним, ставка повинна поступово знизитися до 8% річних упродовж двох років – до четвертого кварталу 2021 року [7].

Отже, для зменшення частки проблемних кредитів необхідно вдосконалювати національне законодавство для фінансових установ, створювати сприятливі умови для кредитування та посилювати захист прав для позичальників. З 04.02.2019 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування», метою якого є відновлення кредитування, посилення відповідальності поручителів, зменшення частки проблемних кредитів, отримання інформації з Держреєстру актів цивільного стану громадян для оцінки потенційних позичальників, що мінімізує ризики для банків під час прийняття рішення про видачу кредитів [8].

В основному вся діяльність банківської установи це нагромадження коштів у формі капіталу та вкладів і заміна цих грошей на активи, з метою досягнення максимального прибутку, який необхідно узгодити з безпекою коштів депозитаріїв і потребою ліквідності для покриття зобов'язань при вилученні вкладів [9, с. 237]. Отже, з точки зору джерел утворення ресурси банку поділяють на власні ресурси банку і зобов'язання.

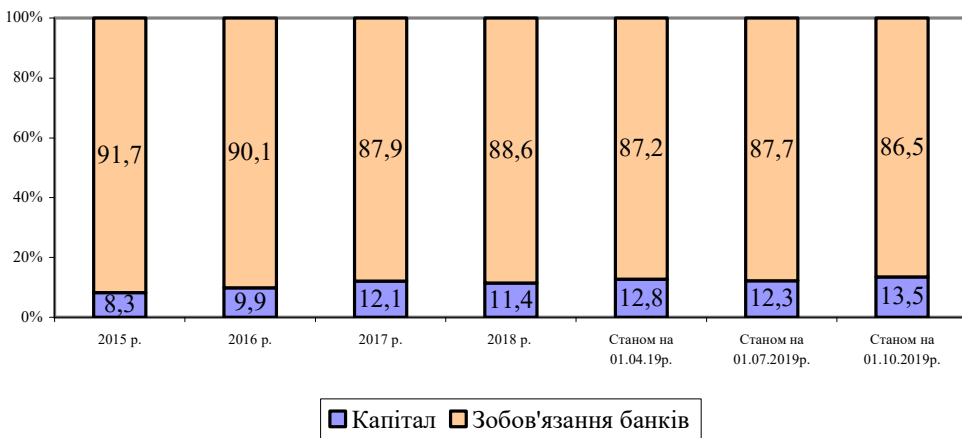
До власних ресурсів банку відносять: кошти статутного капіталу; власні акції; емісійні різниці; резерви, капіталізовані дивіденди та інші фонди банку; резерви переоцінки необоротних активів. Зобов'язання банків об'єднують залучені і запозичені кошти. До залучених і запозичених коштів належать вклади (депозити), кошти від продажу облігацій та інших боргових цінних паперів, залишки на рахунках клієнтів, кошти, одержані від національного банку в порядку підтримання ліквідності, а також міжбанківські кредити.

На рис. 3 представлено структуру ресурсів банків України за 2015-2019 рр. (дані 2019 р. станом по 01.10).

Дані рис. 3 свідчать про збільшення капіталу банків, у тому числі статутного. Частка капіталу у пасивах банків станом на 01.10.2019 р. склала 13,5% при зобов'язаннях з часткою 86,5%.

Ефективна діяльність банків як особливого посередника фінансового ринку залежать від обсягу ресурсів, залучених від клієнтів, основним джерелом яких є тимчасово вільні кошти юридичних та фізичних осіб, якими вони володіють. При цьому, як відомо, більшість цих ресурсів мобілізується банком шляхом здійснення депозитних операцій, а депозитні ресурси в банках у середньому складають близько 70–80% сумарних

пасивів. Відповідно до Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами, зазначено, що вклад (депозит) - це грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [10].

Рис. 3. Структура ресурсів банків України

Джерело: [4].

Аналіз пасивів банків України в розрізі зобов'язань за період 2015-2019 рр. (станом на 01.10) (рис.4) виявив, що найбільшу складову становлять залучені кошти фізичних осіб. За досліджуваний період відбулось зростання частки залучених коштів фізичних осіб до 38,3%. Значною є також частка коштів приватних юридичних осіб, яка збільшилась до 25,0%. Об'єми коштів державних юридичних осіб значно менші, але їх частка теж збільшилась з 5,8% (2015 р.) до 8,2% (станом на 01.10.2019 р.).

Під депозитним портфелем розуміють сукупність коштів на депозитних рахунках клієнтів, залучених банком на договірній основі. Формування депозитного портфеля слід розглядати як безперервний циклічний процес, що складається з основних етапів:

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

- 1) аналіз – дослідження «поведінки» грошових коштів на рахунках клієнтів;
- 2) планування – орієнтація на залучення певних груп клієнтів і види депозитів;
- 3) робота по залученню клієнтів – впровадження нових продуктів, гнучка тарифна політика і індивідуальна робота з клієнтами;
- 4) контроль [11].

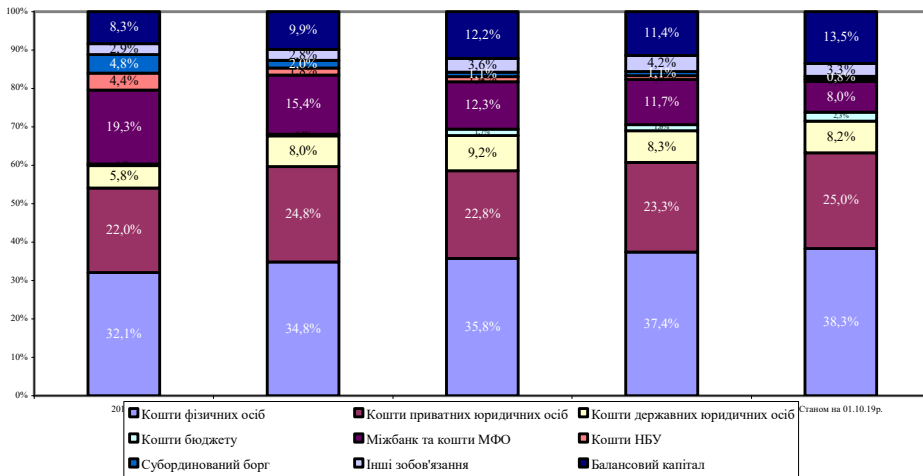

Рис. 4. Структура пасивів банків України, %

Джерело: [4].

Обсяг депозитів в банках України за період 2015-2019 рр. (у 2019 р. станом на 01.10) збільшився на 259052 млн грн, або на 36,1%. Станом на 01.10.2019 р. депозитний портфель склав 975780 млн грн. Портфель гривневих депозитів за 2015-2018 рр. збільшився на 148772 млн грн, або 38,0%. За 9 місяців 2019 р. він збільшився на 8%. Депозити в іноземній валюті збільшувались значно повільніше. За 2015-2018 рр. їх обсяг збільшився на 67467 млн грн, або на 20,8%. Однак, у 2019 р. відбулось незначне (на 1,1%) зменшення депозитів в іноземній валюті. В цілому слід відмітити, що у 2019 році депозити в національній валюті приносили більший прибуток, ніж в іноземній валюті. Процентні ставки за депозитами в іноземній валюті знаходяться на рівні від 0 до 4%.

Аналіз депозитного портфелю, залученого депозитними корпораціями (крім НБУ), в розрізі секторів економіки виявив таку структуру: депозити

інших фінансових корпорацій – коливались від 4,0% до 2,9%; депозити нефінансових корпорацій – 35-39%; сектор загального державного управління – 0,7-3,5%; інші сектори економіки – 56-58%. До депозитів інших секторів економіки включено депозити домашніх господарств (без фізичних осіб-підприємців). Саме їх частка є найбільшою в структурі депозитів і вона зберігається на рівні 57-57,3%. Лише станом на 01.10.19 р. відбулось її незначне зниження до 54,3%. Обсяг депозитів домашніх господарств за 9 місяців 2019 р. становив 529995 млн грн.

Якщо дослідити депозити у розрізі строків погашення, то виділяють депозити на вимогу, а також строком до 1 року, від 1 року до 2 років, більше 2 років. Депозити на вимогу найпопулярніші, хоча відсотки за ними найнижчі, від 6% до 12% річних. Такими коштами можна вільно користуватись. Допускається їх повне або часткове зняття в межах певного ліміту, який вказують в угоді. Обсяги депозитів на вимогу збільшились з 305383 млн. грн. (2015 р.) до 493676 млн грн (вересень 2019 р.), тобто на 61,7%. Зростає популярність короткострокових (до 1 року) депозитів попри те, що процентні ставки за такими депозитами до середини 2019 знизилась у середньому на 0,5%. Найвищу прибутковість дають строкові вклади на термін від 6 місяців з виплатою процентів у кінці й без можливості розірвання угоди. За період дослідження обсяги таких депозитів збільшились на 74870 млн грн, або на 27,6%. Для депозитів з строком погашення більше 2 років теж характерна динаміка зростання, хоча частка цієї категорії вкладів найменша. Збільшення відбулось на 10516 млн грн, або на 53,0%. Слід відмітити, що при загальній тенденції збільшення депозитного портфелю обсяги депозитів з терміном погашення від 1 року до 2 років зменшились на 14627 млн грн, або на 12,2%.

Дослідження депозитів нерезидентів виявило зменшення їх обсягів протягом 2017-2018 рр. Якщо у 2016 р. їх обсяги склали 59705 млн грн, то станом на 01.04.2019 р. лише 18923 млн грн. Наступні місяці поточного року спостерігалось незначне збільшення. Так, станом на 01.07.2019 р. показник склав 24834 млн грн. До кінця 2019 року відбувалось поступове зменшення – станом на 01.11.19 р. їх сума складала 21950 млн грн.

В розрізі окремих банків найбільші суми вкладів станом на 01.10.2019 р. мали: АТ КБ «Приватбанк» - 188,1 млн грн, АТ «Альфа – Банк» - 33,7 млн грн, АТ «Райффайзен Банк Аваль» - 27,2 млн грн, АТ

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

«Укресімбанк» - 25,1 млн грн, АТ «Укргазбанк» - 23,2 млн грн, АТ «Укрсіббанк» - 20,1 млн грн, АТ «ПУМБ» - 19,1 млн грн.

Таким чином, більшість фінансових ресурсів банків створюється в процесі залучення коштів від юридичних і фізичних осіб, у тому числі від депозитних операцій. Від правильної та ефективної організації депозитної політики банків залежить стабільність і надійність функціонування банку. На процентні ставки депозитів безпосередньо впливає облікова ставка НБУ.

Порівняння кредитного і депозитного портфелів банків України (рис. 5) виявило перевищення обсягів першого на 75900 млн грн, або на 7,8%.

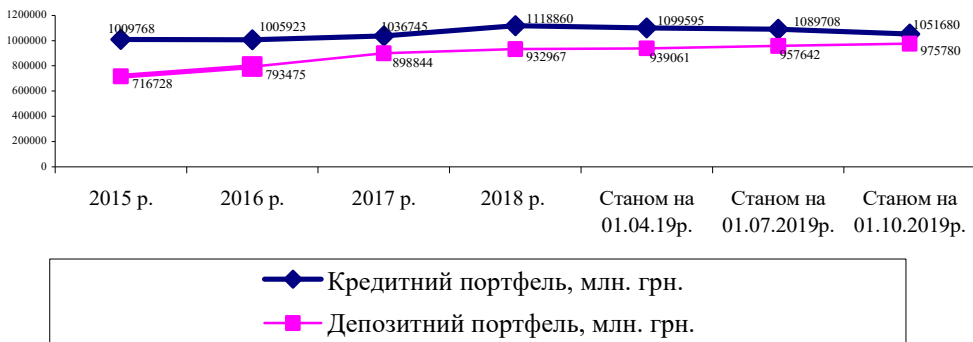

Рис. 5. Динаміка депозитного і кредитного портфелів банків України

Слід зауважити, що зростання депозитів протягом 2018-2019 рр. зробило розрив між обсягами депозитних і кредитних операцій значно меншим, що є позитивним і свідчить про зміцнення банківської системи України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, українським банкам для подальшої успішної та стабільної діяльності необхідно більше уваги приділяти розробленню та реалізації своєї кредитної і депозитної політики.

Насамперед потрібно й надалі впроваджувати заходи щодо зменшення проблемних кредитів шляхом створення єдиного кредитного реєстру для вітчизняних банків з визначенням рівня платоспроможності клієнтів, формування достатніх обсягів резервів під банківську заборгованість, подальшого посилення національного законодавства з метою захисту прав кредиторів.

Якісні та кількісні характеристики залучених і депозитних ресурсів визначають потенціал банку, впливають на його ліквідність, стабільність, фінансову стійкість. Тому основними напрямками, що стосуються підвищення ефективності проведення депозитної політики банку, є постійний моніторинг за співвідношенням депозитного і кредитного портфелів банків, активне використання процентної політики як методу стимулювання розміщення коштів на різні види депозитів, дотримання умов строковості в активних і пасивних операціях банків, розширення обсягу довгострокових депозитів, що дозволить зміцнити банки і посилити їх ліквідність і надійність.

Список використаних джерел:

1. Фатюха В.В. Аналіз фінансових результатів банківського сектору України [Електронний ресурс] / В.В. Фатюха, О.В. Яришко, Л.І. Кирилова, Є.Ю. Ткаченко // Ефективна економіка. – 2018. – №3. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6292>.
2. Бурковська А.В. Аналіз фінансових результатів діяльності банківської системи України [Електронний ресурс] / А.В. Бурковська, А.А. Кушнарєва // Наукові праці. Економіка. – 2017. – Вип. 290. Том. 302. – Режим доступу : <http://economy.chdu.edu.ua/article/view/130744>
3. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України : Постанова Правління НБУ від 27.02.2018 р. №17 [Електронний ресурс] // Правління НБУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18>
4. Національний банк України [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
5. Сарахман О. Аналіз фінансових результатів банків України у посткризовий період / О. Сарахман, О. Скаска // Вісник Львівського національного аграрного університету. Сер : Економіка АПК. – 2013. – № 20(1). – С. 212–218.
6. Шейко О.П. Проблемна заборгованість у банківській системі: чинники впливу та інструментарій урегулювання / О.П. Шейко, О.О. Стороженко // Причорноморські економічні студії, 2019. Вип. 41. С. 183-187.
7. Колесніченко О. НБУ послабив гайки: як зниження облікової ставки вплине на особисті фінанси [Електронний ресурс] / О. Колесніченко // Економічна правда. 13 грудня 2019 р. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/12/13/654827/>
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування : Закон України від 03.07.2018 № 2478 – VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. – 2018. – № 46. – С. 5. Ст. 368.6.
9. Осташ С. В. Оцінка фінансових результатів діяльності банку та деякі аспекти його прибутковості / С. В. Осташ // Науковий вісник Ужгородського університету : збірник наукових праць / ред. кол.: В. П. Мікловда, М. І. Пітюлич, Н. М. Гапак та ін. – Ужгород : УжНУ, 2013. – Вип. 3(40). – С. 230–237.
10. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами : Постанова Правління НБУ від

03.12.2003 р. № 516 [Електронний ресурс] // Правління НБУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03/ed20161123/>

11. Матвеев В.В. Дослідження депозитного портфелю як інструменту ресурсної політики банку / В.В. Матвеев, О.Н. Гайдаржийська, В.В. Василенко // Молодий вчений. – 2018. - №3 (55) березень. - С.660-664.

References:

1. Fatyukha V.V., Yaryshko O.V, Kirilova L.I. (2018) Analysis of financial results of Ukrainian banking sector. *Efektivna ekonomika*. Vol. 3. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6292>. (Accessed 10 Dec 2019) (in Ukr.).

2. Burkovskaya A.V., Kushnaryova A.A. (2017) Analysis of financial results of the banking system of Ukraine. *Naukovi Pratsi. Economy*. Vol. 290. No. 302. Available at: <http://economy.chdu.edu.ua/article/view/130744> (Accessed 11 Dec 2019) (in Ukr).

3. On approval of Rules of accounting of income and expenses of banks of Ukraine (2018), Resolution of the Board of the NBU dated February 27, №17. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18>.

4. The official site of National Bank of Ukraine (2019). Available at: <https://bank.gov.ua>

5. Sarahman O., Skasko O. (2013) Analysis of financial results of Ukrainian banks in the post-crisis period. *Bulletin of Lviv National Agrarian University. Ser: Economics of agribusiness*. Vol. 20(1), pp. 212-218. (in Ukr).

6. Sheiko O. P, Storozhenko O. O (2019) Banking Debt Problems: Impact Factors and Settlement Toolkit. *Black sea economic studies*. Vol. 41, pp. 183-187. (in Ukr).

7. Kolesnichenko O. (2019) NBU has weakened the nuts: how the discount rate will affect personal finances. *Economichna pravda*. December, 13. Available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/12/13/654827/> (in Ukr).

8. On amendments to some legislative acts of Ukraine on resuming lending (2018), Law of Ukraine dated 3 Jule № 2478. –VIII. *Vidomosti of Verkhovna Rada (VVR)*. Vol. 46, p. 5, paper 368.6.

9. Ostash S. V. (2013) Assessment of financial results of bank activity and some aspects of its profitability. *Uzhgorod University Scientific Bulletin: Collection of Scientific Papers*. Vol. 3(40), pp. 230-237. (in Ukr).

10. On approval of the Regulation on the procedure for the implementation by banks of Ukraine of deposit (deposit) transactions with legal entities and individuals : Resolution of the Board of the NBU dated December, 3, №516. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03/ed20161123/>

11. Matveev V. V., Gaidarzhyska O. N, Vasilenko V. V. (2018) Investigation of deposit portfolio as a tool of bank resource policy. *Molody vcheny*. Vol. 3(55) March, pp. 660-664. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_3%282%29__61/ (in Ukr).